

LIETUVOS
POLITINIŲ
KALINIŲ IR
TREMŲINIŲ SAJUNGOS
SAVAITRAŠTIS

TREMŲINIUS

2002 m. gegužės 23 d.

Nr. 21 (499)

Eina nuo 1988 m. spalio 28 d.

Apdovanoti ginkluotojo pasipriešinimo dalyviai

Praėjusią savaitę Kauno karininkų ramovėje buvo apdovanoti Lietuvos kariuomenės kūrėjų savanorių medaliais 90 ginkluotojo pasipriešinimo okupacijoms dalyvių. Medaliai įsteigti Vasario

16-osios - Lietuvos valstybės atkūrimo dienos proga, vadovaujantis Ordinų, medalių ir kitų pasižymėjimo ženklų įstatymo 91-uju straipsniu ir atsižvelgiant į krašto apsaugos ministro teikimą bei

LGGRTC pristatymus.

Apdovanojimai turi savo tęstinumą ir žmonės atsiimti medalių kviečiami periodiškai. Šį kartą medalių gavo ir šiuo metu Rygoje gyvenantis Latvijos lietuvių politinių ka-

linių ir tremtinių draugijos pirmininkas, laikraščio "Latvijos lietuvis" redaktorius Juozas Kružikas.

Mūsų inf.

1. J. Ivaškevičiaus nuotraukoje *garbingi svečiai Karininkų ramovės salėje*
2. *Medalis iš Lietuvos kariuomenės vado gen. mjr. J.Kronkaičio rankų – Juozui Kružikai*

Aktualijos

■ Vyriausiasis euroderybininkas P.Auštrevičius Briuselyje pasirašė protokolą prie Lietuvos ir ES Asociacijos sutarties dėl pramonės gaminių atitikties įvertinimo ir abipusio pripažinimo.

■ Lietuvos ambasadorius JAV V.Ušackas pasveikino JAV Senato sprendimą dėl Laisvės sutvirtinimo akto. JAV Senatas 85 balsais "už" ir 6 balsais "prieš" parėmė NATO plėtros viziją.

■ Valdančiosios Socialdemokratų koalicijos ir opozicinės Liberalų frakcijos atstovai pasiekė kompromisą dėl Konstitucijos pataisų, numatančių galimybę per savivaldybių rinkimus balsuoti užsieniečiams.

■ Lietuvoje nuolat gyvenančių užsieniečių padėtis, valstybės migracijos politika, migracijos srautų Lietuvoje tendencijos ir reguliavimas – šie klausimai buvo aptarti Seimo pirmininko ir Migracijos departamento prie VRM direktoriaus susitikime.

Tautos pažangos partijos atstovai ragina šalies Prezidentą aktyviau kovoti su korupcija. Jie apkaltino ir Seimo pirmininką bei premjerą abejingumu šalyje klestinčiais korupcijai.

■ Seimo narys liberalas A.Matulevičius pareiškė siekiant valstybės vadovo posto vyksiančiuose prezidento rinkimuose. Savo apsisprendimą jis motyvuoja tuo, kad daugelis žmonių jį ragina tai daryti.

■ Prezidento Dž.Bušo kelionė į Europą vertinama kaip JAV įsipareigojimų NATO išbandymu. Nepaisant pastaruoju metu padaugėjusių gerų atsiliepimų apie NATO, daugelis europiečių abejoja dėl ilgalaikių JAV įsipareigojimų Aljansui, todėl JAV prezidento užjūrio kelionė vertinama kaip Amerikos ketinimų rodiklis.

■ Rusijos URM vadovas I.Ivanovas pranešė, kad naujoji Rusijos ir JAV strateginės puolamosios ginkluotės mažinimo sutartis leis Rusijai turėti lankstesnę savo branduolinių pajėgų struktūrą.

■ Sevilijoje įvyksiančiame ES šalių viršūnių susitikime Ispanija ruošiasi pateikti pasiūlymų paketą, kuris leistų sustiprinti kovą su nelegalia imigracija.

Kviečiame

Aktyvius mūsų pagalbininkus ir skaitytojus kviečiame į "Tremtinio" 500-ojo numerio paminėjimą-koncertą.

Jūsų lauksime gegužės 31 d. (penktadienį) 15 val. LPKTS salėje (Kaunas, Laisvės al. 39).
Redakcija

Paminėta Partizanų pagerbimo, kariuomenės ir visuomenės vienybės diena

Praėjusį sekmadienį Lietuvoje, kaip ir kasmet, buvo minima Partizanų pagerbimo, kariuomenės ir visuomenės vienybės diena. Beje, trečiasis gegužės sekmadienis kaip visuomenės ir kariuomenės diena būdavo švenčiamas ir tarpukario Lietuvoje. Lengva spėti, kad smetoninėje Lietuvoje šios šventės pavykdavo. Visuomenės ir kariuomenės vienybę liudija daugiau nei dešimtmetį (nuo 1941 iki 1953 m.) vykęs ginkluotasis partizaninis pasipriešinimas. Ši kova be visuomenės pagalbos nebūtų buvusi tokia atkakli, nebūtų

taip ilgai trukusi.

Politinių kalinių ir tremtinių sąjungos nariai, prieš keletą savaitių keliavę partizanų takais po Dzūkiją, partizano J.Jakavonio-Tigro sodyboje galėjo pamatyti patį glaudžiausią karių ir civilių bendradarbiavimo pavyzdį – partizanų bunkerį-vadavietę, iškastą pačioje sodyboje. Sodybos šeimininkas pasakojo, kaip kasant bunkerį teko prisaikdinti kelis kaimiečius prašalaičius, kad neišduotų. Prisaikdintieji šio bunkerio Kaščiūnuose neišdavė.

(keliamo į 2 psl.)

Žinios iš Seimo

Konstitucijos keitimo griūtis baimės

Jau keletą savaitių liberalai, metę valdantiesiems iššūkį, kad boikotuos Konstitucijos 119 straipsnio pataisą, atskleidė labai įdomų politinio gyvenimo vaizdelį.

Opozicija jau kuris laikas priešinosi kairiųjų ketinimams sujungti prezidento ir savivaldybių rinkimus. Bet neturėjo jokių realių priemonių, kuriomis galėtų šiems valdančiųjų ketinimams pasipriešinti. Kaip tik pasitaikė Konstitucijos pataisos, kurias būtina reikia priimti didesne parlamentarų balsų dalimi. Štai liberalai ir pasinaudojo padėtimi. Tiesa, jie neslėpė, kad liberalų programinėse nuostatose eurointegraciniai aspektai yra svarbūs ir kad jie negalės ilgai spyriotis.

Ilgai ir nesispyrijo. Pirmadienį 7 val. ryto Č.Juršeno kabinete buvo susitarta. Socialdemai sutiko, kad Lietuvos nepiliečiams būtų leista dalyvauti savivaldos rinkimuose

tik nuo įstojimo į ES. Jei Lietuva į ES įstos 2004 m., tai minimi žmonės galės balsuoti 2006 m. Pagal susitarimą, liberalai atsisakė savo siūlymo - savivaldybių kadencijos pratęsimą iki 4 metų atidėti iki 2003 metų sausio 1 d. "Konstitucija – per daug svarbus dokumentas, kad jo pagrindu būtų galima kovoti prieš rinkimų sujungimą", - sakė liberalas Eligijus Masiulis.

Konstitucijos pataisos iš antradienio posėdžio darbotvarkės išimtos. Įsivyravo taikos sutartis. Žodžiu, praktiškai nepasiekta nieko.

Ši liberalų inicijuota taikos sutartis suardė ir kitos opozicijos dalies gana rimtą pasipriešinimą valdančiųjų pasipelnymui prisidengus eurointegracija. Nuo pat pirmadienio politikų kraują kaitino šių pataisų likimas. Negalėdami atleisti už Tėvynės sąjungos frakcijos pakištą koją šiai taip kairiųjų geidžiamai pataisai, kairieji dėjo konservatorių į šuns dienas.

(keliamo į 3 psl.)

Ingrida VĖGELYTĖ

LR Seimo Pirmininkui A. PAULAUSKUI

Pareiškimas

Dėl LR Seimo valdančiosios daugumos ketinimo skirti valstybines pensijas komunistų nomenklatūros ir represinių struktūrų darbuotojams

Lietuva patyrė sunkias netektis komunistinės okupacijos metais. Tūkstančiai žmonių buvo ištremiti iš tėvynės, žuvo Sibiro platybėse bei kovose su sovietiniais okupantais gimtajame krašte.

Iki šios dienos okupantų ir jų talpininkų nusikaltimai teisiškai neįvertinti, kaip buvo padaryta dėl nacių padarytų nusikaltimų pasaulio tautoms. Nusikaltėliai nenubausti, žala neatlyginta. Kolaborantai nepadarė atgailos ir neatsiprašė lietuvių tautos.

Kaip pasityčiojimą iš nepriklausomybės gynėjų vertiname LR Seimo valdančiosios daugumos pasiūlytą svarstyti valstybinių pensijų įstatymo pakeitimo ir papildymo projektą, kuriuo komunistų nomenklatūrai ir sovietinių represinių struktūrų techniniams darbuotojams suteikiama teisė gauti valstybines pensijas. Tai nesuderinama su teisingumu, moraline politika, pagarba žuvusiųjų už Lietuvos laisvę ir nepriklausomybę atminimui.

Šiame įstatyme sovietinių okupantų talkininkai prilyginami pasipriešinimo kovų dalyviams, tremtiniams ir nukentėjusiems nuo komunistinių represinių struktūrų. Toks LR Seimo daugumos akibrokštas - tai dar vienas bandymas sutapatinti genocido vykdytojus ir nukentėjusius, budelius ir aukas.

Teigiame, kad šio įstatymo pateikimas - amoralus veiksmas, pasityčiojimas iš laisvės kovotojų ir lietuvių tautos. Reikalaujame nutraukti šio įstatymo svarstymą bei priėmimą.

Lietuvos Sąjūdžio tarybos pirmininkas R. KUPČINSKAS, LLKS prezidiumo pirmininkas J. ČEPONIS,

Lietuvos 1941 m. birželio 22-28 d. sukilėlių sąjungos Vilniaus apskr. tarybos pirmininkas K. G. RUZGYS,

Lietuvos laisvės kovotojų sąjungos valdybos pirmininkas J. BUROKAS,

Lietuvos pensininkų sąjungos "Bočiai" pirmininkas P. RUZGUS,

Lietuvos skautų sąjungos tarybos pirmininkas A. BERKEVIČIUS,

LPKTS Vilniaus skyriaus pirmininkas P. GVAZDAUSKAS,

Lietuvos Sąjūdžio Vilniaus miesto tarybos pirmininko pavaduotojas L. KEROSIERIUS

Pareiškimus LR Prezidentui, LR Seimo Pirmininkui bei LR Seimo nariui P. Jakučioniui dėl Valstybinių pensijų įstatymo pataisų, kurių pagrindu galėtų būti skiriamos valstybinės pensijos represijas vykdžiusiems asmenims, išsiuntė LPKTS Klaipėdos bei Panevėžio skyriai.

LPKTS valdybos posėdyje

Gegužės 18 d. įvykusiame posėdyje pirmoji kalbėjo LPKTS valdybos pirmininko pavaduotoja J. Marcinkevičienė. Ji informavo valdybos narius, kaip buvo vykdomi paskutinio valdybos posėdžio, įvykusio balandžio 13 d., priimti nutarimai.

Minimu laikotarpiu ataskaitiniai rinkiniai susirinkimai įvyko Klaipėdos, Gargždų, Jonavos skyriuose, taip pat svarbus renginys - knygos "Antikomunistinis Kongresas ir Tribunolo procesas" pristatymas Kaune, Šiauliuose. Kaune tuo pat metu buvo pristatyta ir nauja A. Šimėno knyga "Bolševizmo byla". Surengta išvyka Dainavos apygardos partizanų takais (LPKTS Varėnos sk. rūpesčiu).

Politiniais ir organizaciniais klausimais kalbėjo LPKTS pirmininkas P. Jakučionis. Jis sakė:

- Šiandien kiekvieno skyriaus veiklos pagrindu turi tapti vienas klausimas - pasirėngimas rinkimams. Tačiau iki šiol neturime išsamių žinių dėl koordinacinių tarybų sudarymo, štabų, kandidatų sąrašų, koalicijų sudarymo, nors kelintą kartą prašome šiuos duomenis operatyviai perduoti LPKTS valdybai.

(keliamo į 3 psl.)

Paminėta Partizanų pagerbimo, kariuomenės ir visuomenės vienybės diena

(atkelta iš 1 psl.)

Tad nenuostabu, kad dabar Lietuvoje šią dieną ne tik kariuomenė bendrauja su civiliais, populiarinama kareivio duona, bet ir pagerbiama partizanai.

Po šv. Mišių Vilniaus arkikatedroje krašto apsaugos vadovybė, kariuomenės vadas Jonas Kronkaitis, Seimo nariai Vytautas Landsbergis, Povilas Jakučionis, Andrius Kubilius, taip pat partizanai su apygardų vėliavomis ir kiti garbingi svečiai susibūrė Lukiškių aikštėje. Aikštės pakraštyje, toje vietoje, kur yra paminklinė lenta 1863 m. sukilimo vadams Z. Sierakauskui ir K. Kalinauskui, pašventintas kryžius visų laikų Lietuvos laisvės kovų dalyviams.

Šis kryžius Lukiškių aikštės pakraštyje atsirado dar Atgimimo laikais, bet buvo susprogdintas. Drąsūs vyrai nepabūgo ir sutvirtinę vėl jį atstatė. Deja, per dešimtmetį didelių medžių paunksnėje stovintis kryžius Laisvės gynėjams visai suvargo. Pro šalį ėjęs profesorius A. Sučyla tai pastebėjo ir pasirūpino, kad jis būtų atstatytas.

Gražus tautodailės darbas su parimusiū Rūpintojėliu skelbia, kad

yra skiriamas ne tik visų laikų kovotojams už Lietuvos laisvę, bet ir dvasiškai atgimstantiems. "Ne mes jį, o jis čia mus, prie jo susirinkusius, šventina", - sakė kunigas.

Savo kalboje konservatorius Andrius Kubilius kalbėjo apie ateities Lietuvą, kurioje gyvenimas būsiąs geresnis. Tokioje ateities Lietuvoje praeities žygdarbiai ir Lietuvos gyvoji istorija turėtų būti gerbiama. P. Jakučionis nuo pat 1830 m. sukilimo priminė visus Lietuvos išsivadavimo etapus. Jo kalba privertė susimąstyti apie tas nesuskaičiuojamas aukas, sudėtas ant Tėvynės laisvės aukuro. Tad nenuostabu, kad kalbėjusieji norėjo Lukiškių aikštę pervardyti Laisvės aikšte. Ragino daryti viską, kad kairioji valdžia, abejinga laisvės troškusių žygdarbiams, nenumarintų idėjos Lukiškių aikštėje planuotam paminklui Laisvės kovų dalyviams. Dabar, be šio kryžiaus, kitame aikštės pakraštyje tėra lenta, kurioje minima, kad čia kada nors turėtų stovėti paminklas.

V. Landsbergis priminė savo seną idėją Lukiškių aikštę paversti svarbiausia šalies aikšte, kur būtų keliamas valstybės vėliava. Profesorius teigė, kad šioje didelėje aikštėje užtek-

tų vietos ir paminklui, ir fontanui, ir žolynėliams. Čia galėtų mamos atvežti vaikučius pabėgioti, o seneliai ant suoločių susėdę - apie buvusią Lietuvą pakalbėti. "Duok dieve, kad dabar nepriklausomos Lietuvos mokyklose besimokančios būsimos mamos turėtų ką atsakyti, kai vaikai paklaus, o kas tas Laisvės kovų dalyvis, kas tas partizanas, kas toks Kalinauskas", - sakė V. Landsbergis.

Pagerbę Laisvės kovotojų kryžių visa garbinga minia nuskubėjo į prezidentūrą. Čia daugiau kaip 160 asmenų buvo įteikti valstybės apdovanojimai. Sausio 13-osios atminimo medaliu apdovanoti daugiau nei 150 Lietuvos ir užsienio valstybių piliečių.

Vyčio kryžiaus 3-iojo laipsnio ordinas įteiktas buvusiam Dainavos apygardos Šarūno rinktinės partizanų ryšininkui Stasiui Jušinskui-Ainiui. Tuo pačiu ordinu po mirties apdovanotas Žemaičių apygardos Kardo rinktinės įkūrėjas Jurgis Ožeraitis-Ūsas. Vyčio kryžiaus 4-ojo laipsnio ordinai įteikti devyniems sukilimo dalyviams ir partizanams arba jų artimiesiems.

Laiko pulsas

■ Olandija ir Belgija įteisino eutanaziją. Lietuvoje taip pat vis kyla diskusijos šiuo klausimu. Beviltiškų ligonių gyvybės palaikymas brangiai kainuoja. Vis labiau sunkėjant ekonominei situacijai trūksta būtiniausių vaistų, galinčių palengvinti beviltiškai sergančių ligonių dalia. Laisvos rinkos instituto konsultantė E. Leontjeva nemano, kad žmonės pritartų, jog didžioji dalis medicinai skirtų pinigų būtų išleidžiama mirštančiųjų gyvybei palaikyti. Tačiau ar moralu susieti eutanaziją su šalies ekonominėmis galimybėmis? Juk nei Olandija, nei Belgija nėra neturtingos valstybės. Ten eutanazija įteisinta visai dėl kitų priežasčių. Kunigas A. Narbekovas teigia, kad žmogus negali būti vertinamas kaip daržovė, o pats mirimo procesas turi būti orus, kai mirštantysis yra slaugomas, mylimas ir apsuptas artimųjų. Kairiųjų Vyriausybės įvestas kompensuojamųjų vaistų kvotas galima vertinti kaip savotišką preliudiją į eutanazijos legalizavimą. Juk dėl šios priežasties gydytojas negali išrašyti sunkiam ligoniui būtinų vaistų, nors ir žino, kad be tų vaistų ligonis mirs. Tokiu būdu gydytojas atlieka savotišką eutanaziją. Nors ir ne savo valia.

■ Socialdemokratai toliau subtiliai doruoja savo koalicijos partnerius - socialliberalus. Pastarųjų deleguoti ministrai - V. Blinkevičiūtė ir R. Dobrovolskis murkdosi marazmo ir nekompetencijos liūne. Skandalingasis K. Kuzmickas neteko Sveikatos reikalų komiteto pirmininko posto Seime. Su tyliu socialliberalų lyderio A. Paulausko pritarimu socdemai kiša vieną po kito pastarojo bendražygius po A. Salamakino procedūrų ir etikos giljotinos kirviu. A. Paulauskas vis dar naiviai tikisi dabartinio premjero A. Brazausko paramos artėjančiuose prezidento rinkimuose. Pats jaunavedys ruošiasi su savo antrąja puse povestuvinėn kelionėn į Paryžių už mūsų visų pinigus. Tiesa, ponija Brazauskienė žada susimokėti pati už kelionę.

■ A. Brazausko vadovaujama vyriausybė delegacija dalyvaus Paryžiuje rengiamoje Tarptautinio epizootijos biuro (TEB) 70-ojoje generalinėje sesijoje. Ten jis skaitys vieną iš sveikinimo kalbų per sesijos atidarymą. Turbūt reikėtų teigiamai vertinti naujosios žmonos įtaką mūsų premjerui, jei pastarasis iš aistringos medžiotojo persiorientuotų į gyvūnų infekcinių susirgimų plitimo prevencijos bei kontrolės žinovus.

■ Palengva formuojasi naujos politinės sąjungos. Krikščionių demokratų lyderis K. Bobelis pasirašė susitarimą dėl bendradarbiavimo su liberaldemokratų lyderiu R. Paksu. K. Bobelis bando susitarti ir su centristu K. Glavecku, nors pastarasis turi susitarimą su liberalu E. Gentvilu. Jei R. Paksui daktaras K. Bobelis gali pasiūlyti premjero postą netolimoje ateityje, tai ką gautų K. Glaveckas? Centristų lyderis teigia, kad jo kontaktai su K. Bobeliu buvo suderinti su liberalų lyderiu E. Gentvilu. Pastarasis tai paneigė. Ar tik nesikartoja situacija, kai centristai bando šlietis prie tikrų ar menamų nugalėtojų? Toks pastarųjų blaškymasis ir yra pagrindinė priežastis, kodėl per pastaruosius rinkimus Centro sąjungos aktyvistai vis patiria pralaimėjimą. Ar nenutiks taip ir šį kartą?

Juozas KUNDROTAS

Ingrida VĖGELYTĖ

Žinios iš Seimo

(atkelta iš 1 psl.)

Kaltino juos aukojant eurointegracinę šalies kryptį dėl siaurų politinių interesų. Mat Tėvynės sąjungos frakcija atkreipė dėmesį ir į kitą šių pataisų aspektą.

Tad kas savo siaurus politinius interesus prisidengus eurointegracija nori įteisinti, lengva išsiaiškinti įsigilinus į šių Konstitucijos pataisų esmę. 119 straipsnis turėtų leisti savivaldos rinkimuose dalyvauti Europos Sąjungos piliečiams, gyvenantiems Lietuvoje. Žinoma, tik tada, kai Lietuva taps ES nare. O valdantieji, prisidengę ketinimu derinti Lietuvos ir ES teises nuostatas, siūlo suteikti rinkimų teisę savivaldoje ne ES piliečiams, bet užsieniečiams, gyvenantiems Lietuvoje. Ištyrus aiškėja, kad savivaldos rinkimų teisę Lietuvoje gautų kelios dešimtys tokių ES piliečių ir apie trys dešimtys tūkstančių čia gyvenančių rusų, ukrainiečių ir baltarusių. Jie gyvena Lietuvoje, bet nėra Lietuvos piliečiai, mūsų šaliai neturi jokių pilietinių pareigų ar įsipareigojimų. O rinkimų teisę gautų. Tiesa, teigiama, kad jie galėtų spręsti tik nesvarbias komunalines ir pan. problemas. Bet tai siauras ir vienpusiškas savivaldos traktavimas. Miestų ir rajonų savivaldybės visada buvo pats geriausias tramplinas į Seimo rinkimus. Gavęs teisę rinkti savivaldą koks rusas, patekęs į miesto tarybą, tikrai padarys viską, kad pasitarnautų kairiesiems.

Nesunku spėti, kad didesnė jų dalis yra senbuviai, senosios okupacinės valdžios liekanos, lojalūs Rusijai. Ir ne šiaip sau Rusijai, bet radikaliausioms jos politinėms jėgoms. Jei per 12 nepriklausomybės metų tokie žmonės netapo Lietuvos piliečiais, vadinasi, Lietuvai jie nėra lojalūs. Tad kodėl jiems reikia dar atiduoti demokratinius valstybės valdymo svertus?

Nors, žinoma, galimi ir kiti variantai. Šie žmonės būtų lojalūs buvusiems Lietuvos komunistams, dabartiniams kairiesiems socialdemokratams ar tokių žmonių elektoratui taraujantiems socialliberalams.

Labai nesinori čia minėti lojalių ar nelojių Lietuvai žmonių. Penktoji kolona – jau tikrai nebe populiaris sąvoka Lietuvoje. Bet štai ką rašo šių metų gegužės 11 d. amerikiečių laikraštis "The Washington Times". Straipsnyje "NATO pasirengusi priimti Baltijos valstybes, bet ne Rusiją" rašoma, kad dauguma ekspertų nėra įsitikinę, kad Maskva atsisakys "įtakos sferos" Baltijos šalims. "Ru-

sija netgi neatsiprašė Baltijos valstybių už pusę amžiaus trukusią okupaciją, trėmimus ir žudynes bei atskyrimą jų nuo Vakarų. Didelį Estijos ir Latvijos etninių rusų skaičių Rusija gali panaudoti kaip "penktąją koloną" sukelti nestabilumui regione". Kuo skiriamės nuo Estijos ir Latvijos? Tik tuo, kad dar nuo Gedimino laikų buvome draugiški kitataučiams, bet sugebėjome neįbristi į tokias demografines krizes kaip kaimyninės Baltijos šalys? Štai amerikiečių žurnalistas nesibaimina vartoti sąvokos "penktoji kolona", nes puikiai suvokia, kad tokia grėsmė Baltijos šalyse dar egzistuoja.

Tad ko valdantieji taip nervinasi ir skuba priimti šias Konstitucijos pataisas? Juk niekas Lietuvos neverčia suderinti šį Konstitucijos straipsnį su ES teise čia ir dabar. Tai Lietuva gali padaryti ir įstojusi į Europos Sąjungą.

Štai pirmadienį surengtoje spaudos konferencijoje Naujosios sąjungos (NS, socialliberalų) seniūnas Alvydas Ramanauskas tvirtino, kad, nepaisant opozicijos pasipriešinimo, valdančiosios NS ir Socialdemokratinės koalicijos frakcijos yra pasiryžusios antradienį priimti Konstitucijos 119-ojo straipsnio pataisas, kurioms jau buvo pritarta sausio mėnesį. "Esame pasirengę balsuoti už Konstitucijos 119-ąjį straipsnį, už tą variantą, kuris yra pateiktas antrajam svarstymui. Tai esame aptarę su partneriais socialdemokratais", - sakė A. Ramanauskas

Tiesa, pasiekti reikiamą tikslą jiems būtų sunkoka, nes Konstitucija – ne paprastas, o pagrindinis šalies įstatymas, todėl paprasta balsų dauguma jos nepakeisi. Už Konstitucijos pataisą turi balsuoti ne mažiau kaip 94 iš 141 Seimo nario. Be to, Seimas privalo balsuoti du kartus, o tarp balsavimų turi būti trijų mėnesių pertrauka. Tad be opozicijos paramos – valdantiejiems, turintiems tik 77 balsus, Konstitucijos pakeisti nepavyktų.

Kalbant apie susiklosčiusią politinę padėtį vis dėlto malonu paspelioti, kad valdantieji tikriausiai nervinasi ir dėl to, kad šį kartą, kaip niekada, turi paisyti ir kitų nuomonės. Įgavusi daugiau teisių opozicija gali sau reikalauti daugiau nuolaidų iš valdančiųjų. Taip geriau pateisinami ir abiejų politinių sparnų rinkėjų lūkesčiai. Geriau veikia demokratijos svertai. Mat su vienu, kad ir labai stipriu politiniu, sparnu gyvenimo paukštė sunkiai tepaskrenda. Geriau, kai veikia abu sparnai...

LPKTS valdybos posėdyje

(atkelta iš 1 psl.)

Iki birželio pabaigos rinkimų kontūrai (numatomos koalicijos, kandidatų sąrašai) turi būti aiškūs.

Kalbėdamas apie komitetų darbą P. Jakučionis akcentavo, jog tai kiekvienos organizacijos darbo svoris, lemiantis tolimesnio darbo sėkmę. Rinkimų bei kasdieninio darbo klausimus savo pasisakymuose palietė LPKTS tarybos pirmininkė V. Briedienė, valdybos pirmininkas A. Lukša, tarybos pirmininko pav. R. Paplauskas, Šiaulių sk. pirmininkas Č. Dirke ir kiti. Apie pasirengimą dainų šventei Utenoje informavo skyriaus pirmininkas V. Bliznikas.

Mūsų inf.

Jonas BALNIKAS

Suteikė vilčių

Lietuvos užsienio reikalų ministerijos sekretorius Giedrius Čekuolis, kuruojantis Lietuvos pasirengimą narystei NATO, pareiškė pasitenkinimą JAV Senate didele balsų dauguma priimtu Laisvės sutvirtinimo aktu, kuriame reiškiamas vieningas pritarimas NATO plėtrai. Kaip teigė G. Čekuolis, šis dokumentas yra labai svarbus tuo, kad parodo tvirtą JAV Kongreso ir Senato paramą NATO plėtrai. Labai svarbu ir tai, jog Senatas šį dokumentą dėl NATO plėtros priėmė prieš pat JAV prezidento Dž. Bušo kelionę į Europą ir Rusiją. Baltųjų rūmų administracija paskelbė pareiškimą dėl Senato priimto Laisvės sutvirtinimo akto. Pareiškime sakoma, jog šis balsavimas Senate yra aiškus paramos NATO plėtrai pademonstravimas, o NATO plėtra yra vienas pagrindinių prezidento Dž. Bušo prioritetų lapkričio mėnesį vyksiančiam NATO viršūnių susitikimui Prahoje ir esminis Europos – laisvos, vientisos ir taikios – elementas.

Tačiau G. Čekuolis priminė, kad

Laisvės sutvirtinimo akto priėmimas JAV Senate dar nereiškia, kad tai yra paskutinis Lietuvos koziris prieš NATO viršūnių susitikimą, kuriame bus svarstoma, kurias valstybes kandidates pakviesti narystei Aljanse. Mat tą klausimą turi spręsti visos NATO narės. Todėl, pasak G. Čekuolio, Lietuva privalo užbaigti paskutinį narystės plano veiksmų ciklą – tęsti konsultacijas su visomis NATO valstybėmis.

Ne mažiau svarbus Lietuvai yra narystės Europos Sąjungoje klausimas. Užsienio reikalų ministras A. Valionis pareiškė, kad Lietuva jau suderinusi dėl derybų su ES 26 skyrius iš 31, tikisi užbaigti šias derybas dar šiais metais ir įstoti į Europos Sąjungą jau 2004 metais. A. Valionis dalyvavo svarbiame dešimties valstybių, siekiančių narystės Europos Sąjungoje, užsienio reikalų ministrų susitikime. Šiam vadinamajam Lake no dešimtukai priklauso Lietuva, Latvija, Lenkija, Estija, Čekija, Slovakija, Slovėnija, Vengrija, Malta ir Kipras.

LLKS pirmininko Jono ČEPONIO kalba

Pasakyta partizanų pagerbimo ceremonijoje

(spausdiname sutrumpintą)

Atėjome nulenkti galvas didžiajam dvasios galiūnui – Lietuvos laisvės kovos sąjūdžio vadui ir partizanų prezidentui J. Žemaičiui-Vytautui. Pakartojame – atnaujiname priesaiką, duotą tėvynei kartu su dešimtimis tūkstančių žuvusių brolių, sesių, šimtais tūkstančių negrįžusių, sušalusių Rusijos Sibiro platybėse.

Partizanų auka stiprino lietuvių dvasią per tuos 50 komunistinės okupacijos metų, o Romas Kalanta savo žūtimi parodė okupantų kolaborantams ir visam pasauliui, kad Lietuva gyva ir tiki jos ateitimi. Drąsūs Lietuvos Bažnyčios kunigai, rėmę partizanų kovą ir kartu ėję katargos kelius, pradėjo leisti "Katalikų Bažnyčios Kroniką" ir kitus leidinius, kurie kaip V. Kudirkos "Varpo" skambesys kvietė nepasiduoti...

Jau 12 metų, kai išsipildė žuvusiųjų svajonė – jie laimėjo kovą ne sau. Mes jiems skolingi.

Šimtą tūkstantinę žuvusiųjų, nukankintųjų, sušalusųjų minia šiandien per likusius gyvuosius reikalauja valstybės vyrų, kad nebūtų niekinamos aukos, sudėtos ant tėvynės Laisvės aukuro – būtų pastatytas paminklas Lukiškių aikštėje, kad galėtume pagerbti Muravjovo pakartus sukilėlius ir nukankintus KGB rūmuose didvyrius.

Šiandien auka sulyginama su budeliu – kolaborantu, nes jis "nukentėjo" kankindamas, persekiodamas patriotus. Iškraipoma istorinė tiesa: kolaborantinė komunistinė su Paleckiu priešakyje valdžia paskelbė 1956 metais įsakymą, kad visiems kaliniams bei tremtiniams draudžiama grįžti į Lietuvą. Kitos respublikos to nedarė. Šiandien kalba, kad jie dirbo Lietuvai.

Šiandien nebereikia rytmetinio Tautos himno, nebereikia kelti tauti-

nės vėliavos šventėse, patriotizmas – tai idiotizmas, kolaborantams – valstybinės pensijos. Mes gerai prisimeiname, kaip buvę partorgai, komsorgai iki pat 1990 metų vykdė priešišką Lietuvai darbą – skundė, sekė, tardė, neregistravo grįžtančiųjų iš tremties.

Nevykdomas referendumo priimtas sprendimas – pareikalauti iš komunistinio okupanto žalos atlyginimo už vergišką katorginį darbą, o Vokietija atlygina. Viešai kalbama apie NATO, o tuo tarpu kolaborantai rezga pinkles, kad tik neįstotume, keiksnoja kariuomenės vadą už patriotizmą, už pasirošimą gintis.

Koks kolaborantų įtūžis prieš Kovo 11-osios Akto skelbėją prof. V. Landsbergį!..

1949 m. vasario 16 d. Deklaracija įpareigoja:

§15. Atkurtoji Lietuvos valstybė garantuoja lygias teises visiems Lietuvos piliečiams, neprasikaltusiems lietuvių tautos interesams.

§16. Komunistų partija, kaip diktatorinė ir iš esmės priešinga pagrindiniam lietuvių tautos siekimui ir kerstiniam Konstitucijos nuostatui – Lietuvos nepriklausomumui, nelaikoma teisine partija.

§17. Asmenys, bolševikinės arba vokiškosios okupacijos metu išdavę tėvynę bendradarbiavimu su priešu, savo veiksmais ar įtaka pakenkę tautos išsilaisvinimo kovai, susitepę išdavystėmis ar krauju, yra atsakingi prieš Lietuvos Teismą.

Šiandien didžiujamės ir džiaugiamės mūsų kariuomene ir jos vadais, kad aktyviai ruošiasi gynybai ir stojimui į NATO, nes tik Vakarų Aljanas gali užtikrinti mūsų tautos išlikimą, jos ateitį. Tegul sudėtos aukos ir jų kančia įkvepia mums pasiaukojimo dvasios, suteikia jėgų kovoti ir laimėti vardan tos Lietuvos, nes kova nebaigta...

Apie LPKTS skyrių veiklą

Prasmingas susitikimas

LPKTS Klaipėdos skyriaus narių pakviesti į susitikimą atvyko Tėvynės sąjungos (LK) pirmininkas prof. V.Landsbergis ir Seimo narys J. Razma. Šis susitikimas - neatsitiktinis, nes nuo pirmųjų Atgimimo dienų ir Lietuvos konservatorių, ir LPKT sąjungos siekiai buvo ir

išliko artimi.

Prof. Vytautas Landsbergis, kaip ir dera, buvo sutiktas pagarbiai, nes šis žmogus daug nusipelnęs Lietuvai ir jos žmonėms. Pokalbis vyko apie dešiniųjų partijų vienybę ir artėjančius rinkimus. Atsakyta į žmonių klausimus

dėl klaidinančių, paprasčiausiai – užsakomų, straipsnių, nepaaiškinamų valdančiosios daugumos veiksmų, teisėtvarkos neveiksmingumo. Šis susitikimas tęsėsi LPKTS Klaipėdos skyriaus būstinėje.

Mūsų inf.

Nuotr. susitikimo akimirka

Pagerbti Aukštaitijos partizanai

Gegužės 12 d. Anykščių rajono Traupio apyl. Klaibūnų kaime buvo atidengti kryžiai, pastatyti partizanų žūties vietoje. Čia, Juodgirio miške, prie Traupio, 1945 m. vasarį vyko aršios kovos. Partizanus apsupo sovietų armijos kariai ir vietiniai strigai. Nors nemažai okupantų krito, bet jėgos buvo nelygios. Už tėvynę žuvo Vyčio apygardos Ažuolo, Liūto, Tigro ir kitų būrių partizanai. Tai - Edvardas Augulis, Kostas Būtėnas, Antanas Bagočiūnas, Kazys Grimža-Kulka, Alfonsas Grimža-Gluosnis, Stasys Jurkevičius, Kavolis Kadžionis, Stasys Kilda-Savanoris, Antanas Mackevičius, Anicetas Paurazas, Albinas Rutkauskas-Perkūnas, Bronius Stalnis-Arimantas, Stasys Stalnis-Žalvaris, Augustinas Šablevičius-Jovaras, Povilas Šakėnas-Bijūnas, Albinas Valeika-Utenis, Napalys Žemaitis.

Iškilmėse dalyvavo Lietuvos kariuomenės vadas gen. J.Kronkaitis, Seimo narys A.Stasiškis, eksviceministras E.Simanaitis, Lietuvos laisvės kovos sąjūdžio pirmininkas J.Čeponis ir kiti. Kryžius pašventino mons. A.Svarinskas. Apie čia vykusias kovas papasakojo A.Verikas, literatūrinę kompoziciją atliko Traupio mokyklos moksleiviai, dainavo Anykščių skyriaus tremtinių choras.

Iškilę kryžiai vietiniams gyventojams ir svečiams primins kraupias anų dienų kautynes ir partizanų žygdarbius.

Jonas LUKŠĖ

Pratęskite "Tremtinio" prenumeratą

"Tremtinys" išeina kartą per savaitę, prenumeratos kaina su pašto paslaugomis: 1 mėn. - 4 Lt, 3 mėn. - 12 Lt, 6 mėn. - 24 Lt.
Indeksas - 0117.

Nelikite be savo laikraščio!

Mes dar nepavargome...

Taip sakė gegužės 11 d. Jonavos savivaldybės salėje susirinkę LPKTS Jonavos skyriaus politiniai kaliniai ir tremtiniai, pasipriešinimo kovų dalyviai. Čia vyko skyriaus ataskaitinis susirinkimas. Jame dalyvavo Jonavoje gyvenantis prelatas monsinjoras Vincentas Pranskietis. Jis pakvietė susirinkusiuosius malda už negrįžusius, tremtyje mirusius bendro likimo brolius ir seseris.

Apie tai, kas padaryta ir kas daroma šiuo metu, susirinkimo dalyviai informavo LPKTS Jonavos skyriaus pirmininkė V.Gabužienė. Ji pažymėjo, jog didesniuose susibūrimuose, akcijose aktyviai dalyvauja ir politiniai kaliniai bei tremtiniai. Už atliktus darbus pirmininkė padėkojo skyriaus tarybos nariams, rėmėjams ir prijuočiantiems. Susirinkime dalyvavusi Jonavos krašto muziejaus darbuotoja R.Tarasevičienė paprašė tremtinių išsaugotus vertingus eksponatus padovanoti šiam muziejui, kad ir jaunimas galėtų susipažinti su liūdnam praėjimui.

Susirinkime dalyvavo LPKTS valdybos pirmininkas A.Lukša. Jis kalbėjo apie šiandienos aktualijas, rytdienos uždavinius ir kvietė visus aktyviai dalyvauti svarbiausiose šalies gyvenimo įvykiuose.

Aptarus praėjusios kadencijos tarybos veiklą, nutarta visus narius palikti. Skyriaus pirmininke vėl išrinkta Veronika Gabužienė. Susirinkime šventinę nuotaką kūrė skyriaus choras "Viltis" koncertas.

Ona VYŠNIAUSKIENĖ
Skyriaus tarybos narė

Atsiskaitė LPKTS Biržų skyrius

Balandžio pabaigoje įvyko LPKTS Biržų skyriaus ataskaitinis susirinkimas. Apie nuveiktus darbus ir apie tai, ką teks padaryti ateityje, susirinkusius informavo skyriaus pirmininkė Danguolė Žiukienė. Susirinkime dalyvavo apskrities koordinatūros A.Blažys.

Šiuo metu skyriuje yra 586 nariai. Ne visi šiandien tokie veiklūs ir aktyvūs, kaip pirmaisiais Atgimimo metais, tačiau pagrindiniuose renginiuose, politiniame gyvenime dalyvauja. Kas kuo galėjo prisidėjo statant paminklus ir memorialus: vieni talkino darbuose, kiti parėmė finansiskai, tretis - morališkai.

Neseniai iškilo paminklas Biržų girioje 24 žuvusiems partizanams atminti, atidengtas memorialas Papilyje. LPKTS Biržų skyrius glaudžiai bendradarbiauja su rajono mokyklomis. Mokyklinių rašinių konkursai rezistencijos ir tremties tema, susitikimai su jauniu - vienos pagrindinių skyriaus veiklos krypčių.

Aktyvios veiklos ir pilietiškos tremtinių, rezistentų, politinių kalinių pozicijos laukiama artėjant savivaldybių ir prezidento rinkimams. Apie tai buvo kalbama ir šiame susirinkime.

Erena
AUKŠTUOLIENĖ

Biržai

Žinios iš Irkutsko lietuvių bendruomenės

Šio rašinio autorius - lietuvių tremtinių antros kartos atstovas, kurio senelis Pranciškus Diržius su dviem vaikais 1949 m. buvo ištremtas į Krasnojarsko kraštą, o Pranciškaus žmona Marijona su kitais dviem vaikais - į šiaurės Irkutsko srities Bodaibo rajoną. Kai mirė P.Diržius, jo vaikai atvažiavo pas motiną. Viena iš Diržių dukrų vėliau tapo Jurijaus motina. Ji, beje, dabar su viena dukra gyvena Šakiuose, o kita dukra ir sūnus Jurijus - Irkutske.

Jurijus Lychinas tapo istoriku, dirba Architektūros ir etnografijos muziejuje, yra lietuvių bendruomenės "Švyturys" valdybos narys.

Jurijus LYCHINAS

Toli nuo tėvynės

1957 m. Irkutsko srityje buvo daugiau nei 15 tūkst. lietuvių - darbščių, sąžiningų ir dorų. Šie lietuvių būdai brožai vietinės valdžios buvo itin vertinami. Anot dailininkės J.Bičiūnaitės-Masiulienės, po to, kai lietuviai masiškai grįžo į Lietuvą, likusiems Sibire įsitaisyti į darbą buvo visai lengva. Pakakdavo pasakyti, kad esi lietuvis, ir visos durys atsidarydavo.

Masiškai išvažiavus tremtiniams į tėvynę, Irkutsko srityje 1989 m. tebuvo likę 2634 lietuviai, t.y. 0,09 proc. visų Irkutsko srities gyventojų. Dauguma Sibire likusiųjų - represuotųjų vaikai ir vaikaičiai, kuriems Irkutsko sritis dėl įvairių priežasčių tapo antrąja tėvyne.

Šiuo metu tiesioginių tautos tragedijos liudytojų liko labai mažai, ir jų vaikai bei vaikaičiai baigia išnykti rusakalbėje aplinkoje. Dauguma čia gyvenančių antros ir trečios kartos lietuvių (ypač jaunimas, gyvenantis mišriose santuokose su vietiniais rusakalbiais) jau nekalba lietuviškai. Tai kelia didelį nerimą vyresniosios kartos lietuviams.

viamis.

Audringos permainos buvusioje Sovietų sąjungoje, atkurta Lietuvos nepriklausomybė paakino vienyti Irkutsko srities lietuvius. Tačiau iniciatyvinę grupę įsikūrė tik 1999 metais. Ji suvienijo lietuvių kultūrinės veiklos pagrindą. Po pusmečio buvo įkurtas lietuvių invalidų ir veteranų kultūros centras "Švyturys" su skyriais įvairiuose Irkutsko srities rajonuose.

Pernai šis centras įsikūrė savo patalpose (du kambariai), kurias suteikė Irkutsko valdžia. Čia reguliariai vyksta lietuvių bendruomenės narių susitikimai, įvairūs renginiai, šventės su lietuviška muzika, dainomis, šokiais ir patiekalais. Centre veikia mokykla, kurioje suaugę lietuviai ir jų vaikai mokosi gimtosios kalbos. Džiugina tai, kad pastaruoju metu į bendruomenės kultūrinę veiklą įsitraukia vis daugiau vaikų ir jaunimo.

Tikime, kad lietuviško "Švyturio" ugnelė dar ilgai žėrės tolimame nuo Lietuvos Sibire.

Kviečia Utena

Visi keliai - į Uteną

Mes, uteniškiai, norėtume, kad šeštoji respublikinė Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių dainų ir poezijos šventė „Leiskit į Tėvynę“ būtų pati įspūdingiausia, pati didžiausia Utenos miesto istorijoje. Tikimės, kad didžiąją dalį žiūrovų sudarys politiniai kaliniai ir tremtiniai, laisvės kovotojai bei jų šeimų nariai, suvažiuavę ne tik iš Utenos apskrities, bet ir iš visos Lietuvos. Šventės šeimininkai, visi 35 Lietuvos tremtinių choralai, įdėjo daug jėgų, laiko ir lėšų, kad jai tinkamai būtų pasirengta. Ir neparodyti dėmesio būtų nepagarba.

Esame ne tokie jau nelaimėliai, ne taip jau nuskurdę, ne taip jau ir užsiėmę, ne tokie jau palieję... Daug mūsų, lietuvių, nukentėjo nuo bolševizmo - buvome ištremiti, kalinti, priversti pasitraukti iš Lietuvos. Tad Utenoje parodykime, kad mūsų yra daug. Parodykime dainuodami visi kartu - „Leiskit į Tėvynę, leiskit pas savus“.

Bendro likimo broliai ir sesės, miesto planas parengtas, kelias jums žinomas. Atvykite lengvaisiais automobiliais ir autobu-
sais. Visi keliai veda į Uteną. Lauksime!

Vincas BLIZNIKAS
LPKTS Utenos sk.
pirmininkas

Centrinė ligoninė
Aukštakalnio g. 3

Dievo Apvaizdos bažnyčia
Aušros g. 68

Kultūros rūmai
Aušros g. 49

Saulių namai (LPKTS Utenos skyriaus būstinė)
Maironio g. 8

Dailės mokykla (senasis paštas)
Basanavičiaus g. 36

Kraštotyros muziejus
Utenio a. 3

Šventės „LEISKIT Į TĖVYNĘ“ vieta

UTENA

DAUNISKIS

SENAMIESTIS

SMĖLIS

KRAŠUONA

ĄŽUOLIJA

Vilnius

Svenčionėliai

Stadionas „Utenis“

Partizanų Marijos Kankinių Karalienės koplyčia
Sudeikių g.

Utenos apskrities viršininko administracija
Aušros g. 22

Centrinis paštas
Basanavičiaus g. 59

Utenos rajono savivaldybė
Utenio a. 4

Kristaus Žengimo į Dangų bažnyčia
Vytauto a. 4

Sudrebėjo gulago pamatai

Sušaudytos ir išniekintos vėliavos

49-asis Norilsko metines minint

Norilskas. 1953-ųjų gegužės 27 d. Penktajame politinių kalinių lageryje mano akivaizdoje kareivis iš sargybos bokšto keliomis automato serijomis sušaudė septynis barako prieangyje stovinčius kalinius (apie tai 2000 06 13 liudijau tarptautiniame Vilniaus visuomeniniame tribunele „Komunizmo nusikaltimo įvertinimas“).

Kitą dieną – gegužės 28-ąją įvyko tai, ko dar nebuvo nuo pat kruvinosios bolševikų imperijos įkūrimo pradžios. Į darbą neišėjo šešių Norilsko lagerių per 30 tūkstančių politinių kalinių. Įvykiai klostėsi ne spontaniškai – tam seniai buvo ruošiasi. Iki sukilimo pradžios lageriuose buvo kuriami internacionaliniai komitetai. Penktojo lagerio beveik penkiems šimtams lietuvių (lageryje buvo apie 5000) kalinių atstovavo A.Ruzgys ir J.Aleknavičius. Buvo sudarytos kovinės grupės po 5 kalinius. Jos persekiojo „stukačius“, baudė tuos, kurie stengėsi išlikti kitų kalinių sąskaita. Visuose lageriuose vyko kruvina vidaus apšaukimo kova. Brigadininkai ir jų parankiniai, lazdomis raginę kalinius dirbti bolševikinio socializmo labui, atkakliai priešinosi, juos palaukė čekistai. Mūsų buvo daug, tačiau ne visi ryžosi rizikuoti, juo labiau kad reikėjo rizikuoti net ir gyvybe. Ir vis dėlto mums pavyko įvesti čekistams nepriimtina tvarką, o tai labai pasitaravo tolimesnei įvykių raidai.

Mūsų kovinis penketas: V.Subačius, A.Gabužis, J.Žukas, J.Grunskis ir aš – V.Kaziulionis, gyvenome aukščiausiam lagerio barake. Prasi-dėjus sukilimui gavome nurodymą ant barako stogo iškelti juodą vėliavą. Gegužės 29-osios naktis buvo šviesi, nes ką tik buvo prasidėjęs poli-
liarinės dienos sezonas. Raudonas saulės ritulys riedėjo Taimyro pusiasalio šiaurėje ledynuotomis kalnų viršūnėmis. Sargybinis iš bokšto mus pastebėjo tik tada, kai juoda vėliava jau plaikstėsi virš lagerio teritorijos. Šaudyti nesiryžo, tik po gero pusvalandžio sukalo kulkosvaidžiai. Kulkos nukirto vėliavos stiebą. Tačiau netrukus vėliavos iškilo ant visų barakų. Ir ne tik penktajame lageryje... Šalia vėliavų atsirado transparentai „Laisvė arba mirtis“.

Pirmą kartą sudrebėjo bolševikų imperijos ne tik gulago, bet ir visos sistemos pamatai.

Sunerimo Kremliaus šeimininkai. Neseniai nenuodiję savo vadą – „nemirtingą“ Staliną, buvo šiek tiek sutrikę, tačiau greitai atsigavo ir po visą šalį išsiuntinėjo patikimiausius čekistus su įgaliojimais nubausti tuos, kurie išdrįso pasipriešinti jų valiai. Kremliaus patikėtiniai uoliai vykdė šeimininkų nurodymus. Įsakė šaudyti į ištisas kolonas ir pavienius beginklius kalinius Norilске, Vorkutoje, Kazachstane ir visame gulago sa-

lyne. Mirtinus šūvius ir sužeistų kalinių dejones girdėjo viso pasaulio tautos. Tačiau pagalbos nesitikėjome ir nelaukėme iš niekur. Mes jau tada supratome, kad Vakarų demokratai per ilgai užsižaidė su bolševikais ir praleido tinkamą momentą pažaboti proletariato „gelbėtojus“, kurie jau sėkmingai siautėjo visame pasaulyje.

Drivalome susivienyti

Tuo metu Lietuvoje buvo nuslopintas partizanų pasipriešinimas. Kaimo gyventojai, atsidūrę kolchozų užtvare, buvo okupantų ir jų pakalikų akiratyje. Kova už laisvę įgavo naują formą. Pradėjo veikti studentų, jaunimo slaptos organizacijos. 1951 m. lageriai buvo pilni jaunų, ryžtingai nusiteikusių patriotų, kurių nepalaužė ir neparklupdė karinių tribunolų šabloniški sprendimai – kiekvienam po 25 m. lagerio. Tik tokio jaunimo dėka lageriuose buvo destabilizuotas čekistų režimas.

Pokario metais Lietuvoje žuvo dešimtys tūkstančių partizanų. Lageriuose ir tremtyje nukankinta šimtai tūkstančių Lietuvos gyventojų. Pažvelkime, kaip šiandien vertinamos praetis dienų aktualijos. Atsakyti paprasta – ogi niekaip. Arba neretai išvis tyčiojamosi iš visko, dėl ko aukojosi pokario metais Lietuvos žmo-

nės. Vien tik už Trispalvės iškėlimą tada be skrupulų atseikėdavo 10 m. lagerio. Šiandien net ir iš vėliavos tyčiojamosi.

Partizano, kaip kario savanorio, statusas pripažintas tik 1997 m. Iki tol kaip buvo vadinami partizanai, nedirštu net parašyti.

Šiandien, kad gautume Laisvės kovų dalyvio pažymėjimą, reikia su liudininkais įrodinėti, kam paaukojai savo jaunystę ir visą gyvenimą. Kodėl nepakanka karinio tribunolo sprendimo? Jame aiškiai parašyta – 25 m. lagerio gavai už tai, kad kovojai ir norėjai nuversti sovietinę valdžią.

Buvusiems kompartijos šulams ir strībams be jokių įrodymų mokamos padidintos pensijos.

Šiandien labai tinka posakis: „Kas moka pinigus, tas ir muziką užsako“. Komunistai išgrobstė kolchozus, įmones, gamyklas ir bankus. Visi Lietuvos gyventojų pinigai suplaukė į jų kišenes. Už mūsų visų pinigus jie nupirko spaudą, televiziją ir radiją. Rinkimų kampanijoms jie išleidžia milijonus litų, kad vėliau galėtų apiplėšti tuos pačius, kurie už juos balsavo.

Ką daryti? Pirmiausia privalome susivienyti mes, buvę politiniai kaliniai, tremtiniai, laisvės kovų dalyviai.

Rinkimai čia pat, tad nedelskime!
Vytautas KAZIULIONIS

Birutė ADOMĖNIENĖ

Gegužės atmintis

Ištrauka iš spaudai rengiamos knygos
"Likviduoti Skirmantą"

Ryšininkė Juodukė – Stasė Venytė iš Šiaudinės kaimo su partizanu Beržu draugavo nuo 1946 metų. Draugystė nenutrūko ir Stasei Venytei įstojus į mokytojų seminariją. Juodu susirašinėdavo laiškais, kuriuos palikdavo sutartoje slaptavietėje, o susitikti padėdavo Beržo ryšininkas Šapalas – eiguyls Vincas Kazlauskas, kone visada žinodavęs, kur slapstosi Beržas.

Stasės Venytės teta, partizanų ryšininkė, buvo areštuota ir nuteista penkiolikai metų lagerio. Pas Stasę Venytę apsilankė jauna moteris, kuri sakėsi atvykusi paprašyta Venytės tetos. Su Venytės teta susipažinusi lageryje, savo baismės laiką jau atbuvusi ir neseniai sugrįžusi į Lietuvą. Patikli mergina neįtarė, kad prieš ją sėdi saugumo siūsta provokatorė, ir atvirai išsipasakojo apie savo ryšius su Beržu. Viešnia – saugumo agentė, slapyvardžiu Sakalas – netruko apie tai pranešti saugumiečiams. Su Beržu Stasė Venytė pasutinį kartą susitiko balandžio 22 dieną. Ji nuėjo pas ryšininką Šapalą – eiguilį Kazlauską, gyvenantį Rūdšilio pakraštyje, sužinoti, kur šiuo metu slapstosi Beržas. Ją palydėjo eiguilio žmona Kazlauskienė. Sutartoje vietoje laukė Demonas, Beržas, Rytis ir Sakalas. Rytis pasikalbėjo su mergina, paprašė rinkti žinias apie Kaune dislokuo-

tus kariuomenės dalinius, at-sargiai patyrinėti politines studentų nuotaikas. Rytis jai davė išplatinti pluoštą atsišaukimų, antisovietinių dainų rinkinį, padovanojo paauksuotą laikrodį.

Venyte su Beržu susitarė susitikti gegužės 5 dieną. Atsisveikinant Beržas padavė Venytei šimtą rublių ir paprašė juos perduoti ryšininkei Seseriai – Klementinai Lieponytei, kad toji išsiųstų juos Beržo broliui Vincui Jurkšai į tremtį.

Gegužės 5 dieną Venytė ir Lieponytė atvažiavo į Altoniškius, tačiau planuotas susitikimas neįvyko – merginas perspėjo, kad po mišką šmaizioja saugumo karinis būrys. Stasė Venytę suėmė gegužės 15 dieną. Mergina visus kaltinimus neigė, ilgai nieko neprisižino. Tuomet kamerone buvo pasodinta kamerinė agentė. Agentė, pasinaudama saugumo pateiktais duomenimis, įtikino merginą turinti su ja bendrų pažįstamų ir pelnė visišką jos pasitikėjimą. Venytė pasipasakojo apie savo draugystę su Beržu, apie neseniai įvykusį susitikimą su partizanais, pasisakė iš Ryčio gavusi atsišaukimų.

- Kad tik per kratą tų atsišaukimų nesurastų, - "būgštavo" agentė.

- Nesuras, aš gerai paslėpiau. Įkišau juos į dūmtraukio vamzdį. Niekam net į galvą nešaus ten ieškoti.

Kai Venytei buvo pateikti

dūmtraukyje rasti įkalčiai, ji tvirtino nieko apie tuos daiktus nežinanti. Nepavykus Venytės palaužti, saugumas išskvietė Vilniaus agentų-smogikų specialią grupę, kuri, apsimitusi partizanais, suvaidino išlaisvinimo iš saugumiečių spektaklį ir priverstė merginą įrodinėti, jog ji nesanti saugumo šnipė. Venytė papasakojo apie savo ryšius su partizanais, įvardijo ryšininkus - Kauno medicinos instituto studentą Juozą Ūsaitį ir Klementiną Lieponytę, paminėjo Beržo ryšininką Šapalą – Vincą Kazlauską ir jo žmoną. Gegužės 19 dieną Ūsaitis ir Lieponytė buvo suimti.

Beržo ryšininkė Sesuo – Klementina Lieponytė, saugumui areštavus partizaną Putiną – Vytautą Petkūną, su kuriuo ji draugavo, porą metų slapstėsi. 1948 metais, įsigijusi fiktyvius dokumentus, įsidarbino sanitare vaikų namuose Kaune. Gyveno nuomajamame bute drauge su Stase Venyte. Tame pačiame name gyveno Kauno universiteto Medicinos fakulteto studentas Juozas Ūsaitis.

Klementina Lieponytė tardoma jokių parodymų nedavė, tačiau ją demaskavo kamerinė agentė Moskvička – Ona Sadauskienė.

Agentei Lieponytė viską išsipasakojo kaip seseriai – tokia toji atrodė nuoširdi. Papasakojo, kad balandžio mėnesį drauge su Venyte ėjusi į Lekėčių mišką susitikti su partizanais. Drauge su jais buvę ir pora parašutais nuleistų radistų. Venytė su Ryčiu ir Beržu kažkur pasitraukusi, o Lieponytė kalbėjusi su Sakalu.

(B.d.)

Į Palangą sugrįžo Jonas Basanavičius

Balandžio pabaigoje Palangoje, Vasario 16-osios, Vytauto ir J.Basanavičiaus gatvių sankirtoje, buvo atidengtas bronzinis Nepriklausomybės Akto signataro dr. Jono Basanavičiaus biustas. Jį sukūrė, pozuojant pačiam tautos patriarchui, skulptorius Juozas Zikaras. Originalas saugomas Kauno Vytauto Didžiojo karo muziejuje.

Idėją, kad kurorte atsirastų J.Basanavičiaus paminklas, ilgai puoselėjo LPKTS Palangos skyriaus nariai. Dideli nuopelnai tenka skyriaus pirmininkui P.Gabrėnui, SP UAB "Palangos vandenys" direktoriui V.Litvaičiui, palangiškiui architektui V.Moncevičiui. Dabar, kai miestas puošia bronzinis J.Basanavičiaus biustas, no-

rime padėkoti ir rėmėjams - Palangos miesto savivaldybei, Lietuvos pramonininkų konfederacijos prezidentui, Kovo 11-osios Akto signatarui B.Lubiui.

Ateityje Palangą turėtų papuošti ir kitų garbių žmo-

nių, kurie čia lankėsi ir ilsėjosi, biustai arba paminklai.

**Gediminas
GRIŠKEVIČIUS**

I.Stankienės nuotr. *paminklinį biustą šventina Palangos klebonas Vytautas Petrauskas*

Laukuvos gydytoja Dalia Grinkevičiūtė

Šiomet Daliai Grinkevičiūtei būtų sukakę 75-eri

Gydytoja Dalia Grinkevičiūtė atvažiavo dirbti į Laukuvą 1960 m., perėjusi devynis pragaro ratus: tremtį, pabėgimą iš jos, kalėjimus ir lagerius. Jau buvo viską užrašiusi ir užkasusi į žemę tų pragaro ratų aprašymą. Tačiau užrašai dienos šviesą išvydo tik po autorės mirties praėjus ketveriems metams (1991 m.), o išspausdinti 1996-1997 m. "Metų" žurna-

le (10,11-12 ir 1 nr.). Tiesa, kiti atsiminimai, trumpesni, parašyti jau Laukuvoje, spaudoje pasirodė anksčiau – 1988 metais "Pergalės" žurnalo 8 numeryje. Ir pagaliau 1997 m. lapkričio mėn. Rašytojų sąjungos leidykla išleido knygą "Lietuviai prie Laptevų jūros", kurioje sudėti abu atsiminimų variantai.

Įvykiai šioje knygoje aprašyti taip kondensuotai, pateikti tokios žodžių esencijos pavidalu, kad jų niekaip negalima "atskiesti", t.y. atpasakoti savo žodžiais. Juos reikia skaityti pačiam išties. Beje, reikia pabrėžti, jog atsiminimų tekstas labai trumpas. Gausią gyvenimiškąją medžiagą atkurti kitam prireiktų storų tomų, o Dalia Grinkevičiūtė talentingai sugebėjo "suspausti" į 124 puslapius. Dėl šio kūrinių Dalia Grinkevičiūtė vadinama tremties literatūros klasike.

Žinoma, matuojant šių dienų mastais, lietuviai tremtiniai Trafimovsko saloj – tai mažytė dalelė tarp pasaulio kenčiančiųjų. Bet žiūrint iš kitos pusės, kai plėšomas tavo pačios kūnas, tavo širdis, tavo tautos kūnas ir širdis, tai

duoda teisę viską papasakoti pasauliui. O jei ne jam, tai bent savo žodžiais išraudoti raudą pasaulio Kūrėjui.

Knyga "Lietuviai prie Laptevų jūros" yra fizinės ir dvasinės patirties liudijimas apie lietuvių tautos naikinimą ten – Lenos žiotyse, o ištrūkusiųjų iš ten ir čia – gimtojoje žemėje.

Dalia Grinkevičiūtė neturėjo užmaršties: buvo čia, bet visa savo esybe ir visą laiką gyveno ten, Laptevų pakrantėje. Iš ten niekad neparėjo, kaip Širvys iš karo. Mintys, širdis, visa siela buvo su jais: gedėjo, verkė ten likusių palaidotų ir nepalaidotų ant amžino įšalo paviršiaus.

Iš tikro teisybė buvo tai, ką pasakė per vieną tardymą savo kankintojui kagiebtui: "Kodėl rašiau? Mirusieji šaukiasi, kad aš papasakočiau apie jų kančias ir beprasmišką mirtį... O dabar, kai jau parašiau, kai kiti skaito, užjaučia, jaudinasi, kai kiti perėmė mano skausmą, aš pasidariau laisva, rami ir net laiminga".

Be abejo, pasaulinėje literatūroje po Jugoslavijos, Čekėnijos, Afrikos įvykių atsiras išpūdingesnių kūrinių, bet tai bus apie kitos epochos žmones, apie kitas tautas. Mano tautiečių, lietuvių, kruvinas širdis suvėrė į rožančių Dalia Grinkevičiūtė.

Skaito dabar Dalios Grinkevičiūtės "Lietuviai prie Laptevų jūros" ne tik lietuviai, bet ir rusiškai, angliškai, vokiškai, ispaniškai. Belieka laukti, kad susidomės šia knyga ir buvę bendro likimo artimieji kaimynai.

Muzikologas Viktoras Gerulaitis sako, kad pasibaičius 20 amžiui dar neatsirado, deja, kas būtų pralenkęs Bachą ir Bethoveną. O šiandien Lietuvoje nėra pralenkusių D.Grinkevičiūtę Sibiro tremties aprašymu. Tarp kitų parašytų tremties atsiminimų D.Grinkevičiūtė skamba kaip Bachas: galingai, griausmingai, sukrečiančiai. Dalios Grinkevičiūtės "Lietuviai prie Laptevų jūros" yra simfonija Sibiro tremtiniais.

Aldona ŠULSKYTĖ

Laukuva

kviečiame

Gegužės 28 d. 9 val. Kauno arkikatedroje bazilikoje, 19 val. Laukuvos bažnyčioje bus aukojamos šv. Mišios už Dalią GRINKEVIČIŪTĘ.

Atidengtas koplytstulpis

Rokiškio rajone, buvusio Šakalių dvaro vietoje, buvo atidengtas koplytstulpis žuvusiam Aukštaitijos partizanui Kazimierui Kriščiūnui. Jo palaikai guli Daupelių kapinėse.

Pirmasis žuvusio partizano

atminimo įamžinimu pasirūpino jo bendramokslis Ernestas Juozonis. Jo idėjai pritarė giminės ir pažįstami. Koplytstulpio atidengimo iškilmėse dalyvavo buvę partizanai ir tremtiniai, politiniai kaliniai, Rokiškio IV kuopos

šauliai ir šauliai-jauniai iš Juodupės, mūsų miesto tremtinių choras.

Feliksas MAŽEIKIS

Nuotr. atidengiant koplytstulpį dalyvavo ir jaunieji šauliai

Užjaučiame

Dėl mylimos

Eleonoros BALNYTĖS-REPŠIENĖS

mirties nuoširdžiai užjaučiame vyrą Napolį, dukrą ir sūnų su šeima.

LPKTS valdyba ir "Tremtinio" redakcija

Skelbimai

Gegužės 24 d. kviečiame į Žemynos vidurinėje mokykloje (Panevėžyje) įvyksiantį renginį "Gėlos ir vilties ūkanose", skirtą susitikimui su politiniais kaliniais ir tremtiniais, kurių anketas pildė Žemynos vid. mokyklos mokytojai. Pradžia 12.45 val.

Organizatoriai

Gegužės 25 d. Birštone vyks tremtinių, gyvenusių Irkutsko srityje, Ust Udinsko raj., Ust Ūdos kaime, susitikimas. 12 val. šv. Mišios Birštono bažnyčioje.

Telefonas pasiteirauti: (8-210) 56321

Janina JASIULAITIENĖ

Birželio 2 d. 12 val. Biržų raj., Kvetkų kapinėse, bus iškilmingai atidengta paminklinė lenta partizanui **Pranui Paviloniui**, žuvusiam 1945 m. Jis kovojo būryje, kuriam vadovavo Jonas Marcukas (gyvenęs Papilio miestelyje).

Noriu, kad atsilieptų buvę Prano Pavilonio bendražygiai ar jį pažinojusieji. Rašyti **Vytautui Paviloniui, Smetonos al. 63-21, Kaunas**. Arba skambinti tel. (8-37) 747670.

Patikslinimas

Gegužės 16 d. "Tremtinys" (Nr.20), straipsnyje "Jie turėjo vieną tikslą, vieną idėją - laisvą Lietuvą", pastraipoje "Kelionės pradžia", įsibrovė netikslumas. V.Kaziulionio sveikinimo kalboje paskutinį sakinį skaityti: "Pietų apygardoje pokario metais žuvo per 1800 partizanų, iš jų daugiau nei pusė - Dainavos apygardoje."

ILSĖKITĖS RAMYBĖJE

Leonas Tvarijonavičius

1919-2002

Gimė Baisogalos valsčiuje. Baigęs gimnaziją Kėdainiuose, slapstėsi dėl veiklos Lietuvių aktyvistų fronte. Studijuodamas Kauno universitete dalyvavo studentų antinacinio pasipriešinimo akcijose, Lietuvių fronto gretose platino pagrindinę spaudą ir informaciją. 1944 m. spalio mėn. Kaune dalyvavo įkuriant Lietuvos išlaisvinimo tarybą, įrengė pogr. spaustuve, spausdino LIT'os spaudą. 1945 m. suimtas, nuteistas 10 m. lagerio. Kalėjo Vorkutoje, Abezėje, Intos lageriuose. Intoje vedė lietuvaitę. Iš tremties grįžęs dirbo Jonavos azoto gamykloje elektrinės automatikos specialistu. Palaidotas Jonavos kapinėse.

LPKTS Jonavos skyrius

Liudas Stankus

1940-2002

Gimė Kartenoje, Kretingos raj. 1949 m. su šeima ištremtas į Krasnojarsko kr. Į Lietuvą grįžo 1960 m. Apsigyveno Klaipėdoje. Sibire ir Lietuvoje visą laiką dirbo vairuotoju. Buvo vedęs, užaugino 2 sūnus, sulaukė 4 vaikaičių.

Amžinojo poilsio atgulė Lėbartų kapinėse.

Reiškiamo užuojautą šeimai ir artimiesiems.

LPKTS Klaipėdos skyrius

Jonas Mauragas

1919-2002

Gimė Kelmės rajone, Šaukėnų valsč., Grieškių kaime. Baigė Šiaulių gimnazijos keturias klases, mokėsi amatų mokykloje. Įgijo baldžiaus specialybę.

1947 m. buvo areštuotas ir ištremtas. Kalėjo Kolymos lageriuose. Į Lietuvą grįžo 1957 m. Sukūrė šeimą, užaugino tris vaikus. Sulaukė vaikaičių.

Nuoširdžiai užjaučiame žmoną ir vaikus.

LPKTS Pakruojo skyrius

Stasys Ankevičius

1905-2002

Gimė Vilkaviškio apskr., Stanaičių k., prie Kybartų. Stasys mokėsi Norvaišų k. mokykloje ir Naumiesčio progimnazijoje, Naumiesčio pedagoginiuose kursuose. Buvo orkestrantu (grojo pirmuoju smuiku), ateitininku. Baigęs kursus ir neradęs kur įsidarbinti, Slibinų kaime pats ėmė kurti mokyklą. Nuo 1937 m. dirbo Plokščių (Šakių apskr.) mokykloje, kurioje įsteigė 5-ą ir 6-ą klases.

1939 m. sukūrė šeimą, o 1941 m. birželio 13 d. buvo suimtas ir penkiolikai metų išvežtas į Sibirą, Rešiotų lagerį (kalėjo 8 metus). Į Lietuvą grįžo 1956 m. Apie tremtį parašė knygą "Už Uralo Žemės galo". Dirbo Paežerių girininkijoje, vėliau - Paežerių pagrindinėje mokykloje. Jis sutvarkė klėtėlę dr. V.Kudirkos tėviškėje, ten 1965 m. atidarė muziejų ir tapo jo darbuotoju.

Palaidotas Paežerių kapinėse.

Paulena

Burbulienė

1928-2002

Gimė Senadvario k., Širvintų raj. Buvo DKA Dobilo būrio partizanų ryšininkė. 1950 m. suimta ir nuteista 10 m. lagerio. Kalėjo Intos lageriuose. Intoje sukūrė šeimą, užaugino 2 sūnus. Grįžusį Lietuvą apsigyveno Jonavoje.

Amžinojo poilsio atgulė Jonavos kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame sūnus ir artimuosius.

LPKTS Jonavos skyrius

Dėmesio

Birželio 1 d. Vilniuje, Seimo III rūmų konferencijų salėje, vyks Taišeto lagerių (Taišetlago, Ozerlago, Angarlago) buvusių politinių kalinių VII suvažiavimas. Dalyvių registracija nuo 10 iki 11 val. Seimo III rūmų 2-ame aukšte.

Dėl leidimų užsakymo į Seimo rūmus prašome pranešti iki gegužės 25 d. **Natalijai Gudonytei tel. (8-22) 424841.**

TREMTINYS

SL289

Redaktorė - Audronė Kaminskienė
Padėjėja - Aušra Šuopytė

lit.redaktorė - Irma Minskienė
korektorė - Dalia Maciukevičienė
tech.redaktorė - Vesta Milerienė

Kaina
1 Lt

Mūsų adresas: Laisvės al. 39, 3000 Kaunas, tel.323204, faksas 323214 . el.paštas: tremtinys@takas.lt LPKTS puslapis internete: <http://www.lpkts.lt>